

352 с.

Чепурна, Н. М., Крутенко, О. В. (2015). Виховна система школи у контексті викликів часу (розвиток ідей О. Захаренка сучасними педагогами): посібник. Черкаси: Видав. Чабаненко Ю. А. 223 с.

Вишневецький, О. І. (2003). Теоретичні основи сучасної української педагогіки: посібник для студентів вищих навчальних закладів. Дрогобич: Коло. 528 с.

Савінова, Н. С. (2020). Християнська психолого-педагогічна концепція духовно-морального становлення особистості: навчально-методичний посібник. Дубно. 107 с.

Бех, І. Д. (2021). Особистість у сяйві духовності: монографія. Київ – Чернівці: Букрек. 244 с.

REFERENCES

Dychkivska, I. M. (2004). Innovatsiini pedahohichni tekhnolohii [Innovative pedagogical technologies]: navchalnyi posibnyk. Kyiv: Akademydav. 352 s. [in Ukrainian].

Chepurna, N. M., Krutenko, O. V. (2015). Vykhovna

systema shkoly u konteksti vyklykiv chasu (rozvytok idei O. Zakharenka suchasnymy pedahohamy) [The educational system of the school in the context of the challenges of the time (development of Zakharenko's ideas by modern teachers)]: posibnyk. Cherkasy: Vydav. Chabanenko Yu. A. 223 s. [in Ukrainian].

Vyshnevskyi, O. I. (2003). Teoretychni osnovy suchasnoi ukrainskoi pedahohiky [Theoretical foundations of modern Ukrainian pedagogy]: posibnyk dlia studentiv vyshchikh navchalnykh zakladiv. Drohobych: Kolo. 528 s. [in Ukrainian].

Savinova, N. S. (2020). Khrystyianska psykholoho-pedahohichna kontseptsiiia dukhovno-moralnoho stanovlennia osobystosti [Christian psychological and pedagogical concept of spiritual and moral development of personality]: navchalno-metodychnyi posibnyk. Dubno. 107 s. [in Ukrainian].

Bekh, I. D. (2021). Osobystist u siaivі dukhovnosti [Personality in the light of spirituality]: monohrafiia. Kyiv – Chernivtsi: Bukrek. 244 s. [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 15.12.2022

УДК 374:37.091.12:005.963

DOI: 10.37026/2520-6427-2022-112-4-104-109

Олександр ГЕРЕВИЧ,

директор Закарпатського обласного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, заслужений працівник освіти України, м. Ужгород, Україна

ORCID: 0000-0001-5586-5632

e-mail: zoenc.zag@gmail.com

СУЧАСНА МОДЕЛЬ МЕТОДИСТА ЗАКЛАДУ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

Анотація. У статті актуалізовано увагу на тому, що сьогодні реформування національної системи освіти, зокрема позашкільної, виховання, розвитку й соціалізації підростаючого покоління здійснюється в контексті оновлення світових освітніх парадигм. Підкреслено, що ефективність позашкільної освіти забезпечується творчою працею його педагогічного колективу, фахівцями із різноманітних галузей знань, що дозволяє здійснювати поглиблену навчально-виховну, розвивальну та соціалізуючу роботу з учнями різного віку. Розкрито сутність поняття «методист», специфіку професійної діяльності та функції методичної роботи. Встановлено, що методист має виконувати

роль наставника і помічника педагогів-початківців та досвідчених педагогів, однак зобов'язаний відповідати вимогам до професії, бути у постійному пошуку інновацій. Схарактеризовано положення про те, що на сучасному етапі методист не може обмежуватися методичною діяльністю лише у своєму закладі освіти, а тому має прагнути вивчати досягнення колег з інших закладів освіти і навіть із закладів освіти інших областей України та намагатися опанувати й упроваджувати зарубіжний педагогічний досвід.

Ключові слова: методист, заклад позашкільної освіти, педагог, методична робота, інновації, освіта, виховання, розвиток, соціалізація, дитина.

Oleksandr GEREVYCH,

Director of Zakarpattia Oblast Ecological and Naturalistic Center for Student Youth, Honored Worker of Education of Ukraine, Uzhhorod, Ukraine

ORCID: 0000-0001-5586-5632

e-mail: zoenc.zag@gmail.com

MODERN MODEL OF THE METHODIST INSTITUTION EXTRACURRICULAR EDUCATION: FROM THEORY TO PRACTICE

Abstract. *The article pays attention to the fact that today the reform of the national education system, in particular extracurricular education, upbringing, development and socialization of the younger generation. It has been carried out in the context of the renewal of world educational paradigms.*

It has been emphasized that the effectiveness of extracurricular education is ensured by the creative work of its teaching team, specialists from various fields of knowledge, which allows for in-depth educational, developmental and socializing work with students of different ages.

The essence of the concept of «methodist», the specifics of professional activity and the function of methodical work are revealed. It has been established that the methodologist should fulfill the role of a mentor and assistant to novice teachers and experienced teachers, but must meet the requirements for the profession, be in constant search for innovations.

It has been characterized the position that at the current stage, a methodologist cannot be limited to methodical activities only in his educational institution, and therefore should strive to study the achievements of colleagues from other educational institutions and even from educational institutions of other regions of Ukraine and try to master and implement foreign pedagogical experience.

Key words: *methodologist, institution of extracurricular education, teacher, methodical work, innovations, education, upbringing, development, socialization, child.*

Постановка проблеми. Реформування національної системи освіти, зокрема й позашкільної, виховання, розвитку й соціалізації підростаючого покоління сьогодні здійснюється у контексті оновлення світових і загальноєвропейських гуманістичних освітніх парадигм та детермінується процесами визнання значущості знань як рушійної сили суспільного прогресу та добробуту. Означені зміни стосуються створення нових освітніх моделей, перегляду змісту навчально-дидактичних матеріалів, як традиційних, так й інноваційних форм, методів і засобів навчально-пізнавальної діяльності дітей та учнівської молоді у закладах освіти різних рівнів, зокрема й у позашкільних закладах освіти. Ефективне набуття молоддю знань, інтелектуальних умінь і практичних навичок, їхня трансформація у досвід пізнання навколишнього світу, пошук свого місця в ньому стають можливими за умови обґрунтування і розроблення сучасних методологічних засад побудови особистісно орієнтованої освіти. Вирішення цієї проблеми особливо актуалізується в контексті визначення теоретичних засад розвитку освіти учнів у вільний від навчання час у закладах загальної середньої освіти, зокрема у закладах позашкільної освіти (Пустовіт, 2020).

У сучасному світоглядному та соціокультурному вимірі позашкільна освіта за своєю сутністю є безпервним, логічно побудованим процесом, що не має

фіксованих термінів завершення (як у часовому інтервалі, так і в географічних межах його здійснення) та в логічній єдності й послідовності трансформується із однієї стадії в іншу – від створення умов для творчої діяльності дітей до забезпечення їхнього співробітництва у творчому процесі чи реалізації особистісного творчого потенціалу. В основі цього процесу – застосування сукупності як традиційних, так й інноваційних форм, методів та засобів, що реалізуються в системі, взаємодоповнюючи один одного чи кожен окремо (Закон України «Про позашкільну освіту», 2000).

За цих умов ефективність позашкільної освіти забезпечується творчою працею його педагогічного колективу, фахівців із найрізноманітніших галузей знань, що передусім дає змогу не лише здійснювати поглиблену навчально-виховну, розвивальну та соціалізуючу роботу з учнями різного віку, але й створювати умови для професійного самовизначення особистості та надання їй додаткової допрофесійної підготовки. У цих процесах, як засвідчує аналіз теорії і практики позашкільної освіти, особлива роль належить саме творчій праці керівника гуртка, зокрема методиста. Загалом у сучасній позашкільній освіті сутність поняття «методист» розглядається і як педагогічне звання, і як посада (Постанова Кабінету Міністрів України «Про положення про позашкільний навчальний заклад», 2001).

Аналіз наукових досліджень і публікацій. Аналізу філософсько-культурологічних аспектів соціальної природи особистості педагога, формуванню його свідомості та самосвідомості в контексті розвитку творчої активності та творчого ставлення до власної діяльності присвячено науковій праці В. Ільїна, В. Кременя, С. Сисоевої В. Сухомлинського, О. Сухомлинської та інших.

Теоретичні засади, дидактичні основи та методичні аспекти організації процесу навчання в закладі освіти, підготовки й підвищення якості професійної діяльності педагогів були предметом досліджень Н. Бібік, С. Гончаренка, В. Лозової, О. Савченко, В. Сухомлинського, М. Татаренко та ін.

Психологічні основи формування та розвитку педагогічної майстерності, розвитку творчого потенціалу і творчих здібностей педагогів схарактеризовано у наукових працях Г. Балла, І. Білої, І. Беха, М. Борішевського, І. Булах, Г. Костюка, О. Моляко, В. Рибалка та ін.

Актуальними щодо проблеми нашої статті є наукові праці, котрі стосуються розвитку позашкільної освіти, творчого становлення педагога в закладах позашкільної освіти, організації якісної методичної роботи О. Биковської, В. Вербицького, О. Кульчицької, Н. Литвинової, І. Мосякової, Г. Пустовіта, Т. Сущенко та ін.

Мета статті – визначити сутнісні ознаки змісту та провідні напрями діяльності методиста закладу позашкільної освіти, розкрити специфіку і значення його

методичної роботи у розвитку освітньої, виховної, розвивальної та соціалізуючої роботи педагогічного колективу закладу освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчить аналіз педагогічної теорії та сучасної освітньої практики, зокрема й позашкільної, роль методиста в творчому освітньому середовищі залишається надзвичайно актуальною, незаперечно важливою та водночас недостатньо дослідженою. У сучасному класичному розумінні поняття «методист» розглядається як у дидактичному, так і загальнопедагогічному контексті, що знайшло своє відображення у фундаментальних вітчизняних енциклопедичних виданнях, зокрема «Енциклопедії освіти» (2008, 2021) та «Енциклопедії позашкільної освіти» (2017).

Отже, поняття «методист» за своєю сутністю певним чином є екстраполяцією поняття «методика» і в сучасній педагогічній науці загалом трактується як викладач (педагог) із відповідною кваліфікацією та педагогічним досвідом. На думку В. Вербицького, «... методист – це педагог закладу позашкільної освіти, який удосконалює традиційні та розробляє нові методи навчання, виховання, розвитку, соціальної адаптації та соціалізації дітей і учнівської молоді й відповідає за організацію методичної роботи у всіх відділах і секціях цих навчальних закладів» (Вербицький, 2017, с. 249).

Водночас, акцентуючи увагу на трактуванні сутності поняття «методист», представленому у довідниковій та енциклопедичній літературі та враховуючи власний багаторічний педагогічний досвід, можемо стверджувати про суттєві, у порівнянні з минулим (близько 10–15 років тому), відмінності як у змісті методичної роботи, так і в її спрямуванні на інтелектуально-творчий розвиток особистості педагога. Так, на думку В. Кременя, «... суспільний розвиток нині дедалі більше потребує людини дослідницько-інноваційного типу» (Кремень, 2008).

Сьогодні провідні напрями і зміст діяльності методистів та інших педагогічних працівників методкабінету (центру) закладу позашкільної освіти визначаються насамперед посадовими інструкціями та функціональними обов'язками залежно від їхньої освіти, кваліфікації та наявного штатного розкладу закладу. Так, у профільних закладах позашкільної освіти, зокрема у Закарпатському обласному еколого-натуралістичному центрі учнівської молоді, методисти зосереджують свою професійну діяльність у двох напрямках: гармонійне поєднання педагогічної освітньо-виховної, розвивальної та соціалізуючої діяльності із процесами підвищення фахового рівня й професійної майстерності інших педагогів; організація різноманітної науково-дослідницької, експериментальної, пошукової роботи, моніторингових досліджень навколишнього середовища як у закладі позашкільної освіти, так і в оточуючому довкіллі. Крім того, сучасний методист закладу позашкільної освіти є активним помічником адміністрації закладу, передусім заступника директора з освітньо-виховної й методичної роботи, зокрема з питань організації, підготовки та проведення педагогічних нарад, семінарів, конференцій та масових виховних заходів.

Ураховуючи затверджені сьогодні провідні

нормативно-правові документи у галузі освіти, а саме: Закони України «Про освіту» (2017), «Про позашкільну освіту» (2000), «Про повну загальну середню освіту» (2020), Концептуальні засади реформування середньої школи «Нова українська школа» (2016), «Положення про позашкільний навчальний заклад» (2001) та ряду інших, педагогічне звання «*учитель-методист*» може бути присвоєно педагогічним працівникам, які мають кваліфікаційну категорію «спеціаліст вищої категорії», відповідають вимогам щодо присвоєння звань «старший учитель». Крім того, означені педагогічні працівники запроваджують в освітньо-виховний, розвивальний і соціалізуючий процес ефективні форми, методи і засоби роботи, узагальнюють передовий педагогічний досвід, беруть активну участь у розробленні шкільного компонента змісту освіти, діяльності професійних педагогічних об'єднань, асоціацій, надають практичну допомогу педагогічним працівникам інших закладів освіти, мають власні методичні розробки (наказ МОН України «Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників України»).

Водночас звання «*керівник гуртка-методист*» у закладі позашкільної освіти присвоюється педагогічним працівникам, які мають найвищий тарифний розряд та повну вищу освіту. Відповідно у їхні обов'язки входить: організація і здійснення науково-методичної, організаторсько-методичної і науково-дослідницької діяльності як у закладі позашкільної освіти, так і за його межами у соціоприродному та соціокультурному середовищі; розробка власних методичних праць (авторські методики освіти, виховання, розвитку і соціалізації дітей та учнівської молоді, методичні посібники, методичні листи тощо). Крім того, як підтверджують результати аналізу педагогічної практики, здобувши звання «керівник гуртка-методист», педагогічний працівник отримує право на: розроблення авторських методичних матеріалів і листів; надання методичних консультацій, практичних порад; вивчення й поширення передового педагогічного досвіду; підготовку й проведення фахових семінарів, конференцій, засідань круглих столів тощо; підготовку до друку власних методичних матеріалів, посібників, авторських методик; надання методичної допомоги іншим педагогам і спеціалістам закладу позашкільної освіти чи вчителям закладів загальної середньої освіти.

На сучасному етапі від методиста вимагаються передусім ґрунтовні фахові знання, набуті життєво важливі професійні компетентності, сформована соціальна активність, провідні якості громадянина і патріота. Їх формування сьогодні детермінується досить помітними змінами парадигми сучасної вітчизняної освіти на всіх рівнях її здійснення, упровадження дитиноцентричної моделі Нової української школи, обґрунтуванням та впровадженням у практику кардинально нових методологічних основ і теоретико-прикладних засад сучасної педагогіки і психології, спричинених інтеграцією у загальноєвропейський і світовий освітній простір, стрімкими темпами комп'ютеризації й інформатизації всіх сфер життєдіяльності українського суспільства. Крім того, швидкими темпами зростає загальний інтелектуальний розвиток дітей та учнівської молоді, значно розширюється спектр їхніх освітніх

потреб, мотивів і домагань. Суттєвих позитивних змін зазнають процеси професійної підготовки майбутніх педагогічних працівників у закладах вищої освіти, що в сукупності актуалізує необхідність перегляду змісту, форм, методів та засобів методичної роботи в закладах позашкільної освіти, а отже, ролі і значення у цих процесах методиста чи керівника гуртка-методиста.

Незважаючи на особливості специфіки і змісту діяльності методиста у закладі позашкільної освіти й рівня реалізації позашкільної освіти (міський, районний, обласний), незмінними й обов'язковими до виконання залишаються ті напрями діяльності, що визначаються насамперед завданнями та посадовими обов'язками методиста, передбаченими у Положенні про позашкільний навчальний заклад. Отож завданнями методиста є:

- здійснення методичного керівництва освітньої, виховної, розвивальної та соціалізуючої діяльності педагогічного колективу (відділу) чи закладу позашкільної освіти загалом;

- забезпечення сприятливих умов із метою здійснення ефективного педагогічного та корекційного процесу освіти, виховання, розвитку і соціалізації дітей та учнівської молоді, їхнього психічного й фізичного становлення;

- сприяння реалізації диференційованого підходу до освіти, виховання, розвитку і соціалізації кожної дитини незалежно від віку, виявлення і розвитку їхніх індивідуальних можливостей та здібностей;

- надання методичної допомоги педагогам у їхній освітньо-виховній, розвивальній та соціалізуючій роботі;

- організація ефективної роботи методичного кабінету закладу позашкільної освіти;

- вивчення та узагальнення передового педагогічного досвіду, розповсюдження його серед педагогічного колективу закладу позашкільної освіти;

- складання плану освітньо-виховної, розвивальної та соціалізуючої роботи закладу позашкільної освіти;

- сприяння керівництву закладу позашкільної освіти у забезпеченні ефективного добору й розстановки педагогічних кадрів та підвищення їхньої кваліфікації;

- сприяння створенню творчого емоційно-психологічного клімату у колективі закладу позашкільної освіти;

- постійне підвищення свого професійного рівня, педагогічної й методичної майстерності та загальної культури;

- дотримання педагогічної етики, повага до гідності дітей, сприяння їхньому захисту від будь-яких форм фізичного або психічного насильства, запобігання шкідливим звичкам;

- досконале знання змісту діючих нормативно-правових документів у галузі освіти, що стосуються ефективної діяльності закладу позашкільної освіти, та їхнє застосування;

- чітка орієнтація у змісті та вимогах нормативно-правових документів з охорони праці та навколишнього середовища (Положення про позашкільний навчальний заклад, 2001).

Очевидно, що сьогодні неможливо забезпечити ефективність освітньої, виховної, розвивальної та соціалізуючої діяльності педагогічного колективу закладу позашкільної освіти, зокрема й підвищення фахового рівня педагогів та їхньої педагогічної майстерності, без системно організованої методичної роботи. Саме методист, маючи достатній фаховий рівень професійної підготовки, здатен допомогти, особливо молодому педагогу, здійснити правильний вибір методики проведення уроку чи навчального (гурткового) заняття. Крім того, він повинен бути психологічно готовим до різноманітних навчальних чи міжособистісних ситуацій, налаштувати на позитив у спілкуванні з дітьми чи колегами, сформувати впевненість у своїх силах, допомогти набуті необхідний педагогічний досвід. В означеному контексті методист виконує роль наставника і помічника педагогів закладу позашкільної освіти та зобов'язаний відповідати всім вимогам до професії відповідно до викликів сьогодення.

Аналізуючи якість педагогічної роботи та її результативність, варто зазначити, що розширення професійних умінь і навичок, особливо молодого педагога, актуалізує саме роль методичного супроводу його фахового зростання. Зважаючи на це, сучасний методист, як підтверджує аналіз практики діяльності закладів позашкільної освіти, постійно повинен бути у пошуках інноваційних технологій, ефективних форм організації освітнього процесу. Водночас його роль як методиста важлива не лише у процесі становлення молодого педагога-початківця, але й у ході методичної роботи зі зрілими педагогами щодо ознайомлення, вивчення, упровадження передового педагогічного досвіду. Виявивши позитивний педагогічний досвід своїх колег, методист сприяє поширенню їхніх інновацій навіть у межах інших закладів освіти, під час організації методичних семінарів, круглих столів, виставок передового педагогічного досвіду.

Сьогодні методист не може обмежуватися власною методичною діяльністю лише у своєму закладі освіти, а тому має прагнути вивчати досягнення колег з інших закладів освіти і навіть із закладів освіти інших областей України та намагатися опанувати й запроваджувати зарубіжний педагогічний досвід. Зрештою, сьогодні актуальним для методиста стає розповсюдження чи пропагування власного педагогічного досвіду серед педагогічних колективів з інших регіонів країни. Зважаючи на це, методист – це передусім інноватор, який є постійним учасником наукових конференцій, семінарів, круглих столів та інших зібрань, де розглядаються найактуальніші педагогічні досягнення. Крім того, він є активним помічником адміністрації закладу, передусім заступника директора закладу позашкільної освіти з питань організації, підготовки та проведення педагогічних рад, семінарів, конференцій, масових виховних заходів у своєму закладі. Так, у профільних позашкільних закладах, зокрема еколого-натуралістичних центрах чи станціях юних натуралістів, методисти мають зосереджувати власну діяльність у двох напрямках: гармонійно поєднувати педагогічну освітньо-виховну, розвивальну й соціалізуючу роботу із досконалим володінням та навчанням інших педагогів.

Висновки. Отже, сучасний методист має прагнути до постійного вдосконалення, педагогічної майстерності та бути прикладом для наслідування. Крім того, він має вміти природно та доступно висловлювати свої думки щодо застосування як традиційних, так й інноваційних форм, методів та засобів освіти, виховання, розвитку і соціалізації дітей різного віку, стимулювати інших педагогів до творчої та результативної праці, професійного самовдосконалення.

Водночас сучасний методист закладу позашкільної освіти повинен уміти формувати якісні письмові матеріали, інструктивно-методичні листи, науково-методичні статті, завжди бути готовим до презентації власного досвіду у засобах масової інформації, вміти надавати змістовні консультації, вести власні сторінки на вебсайтах освітнього закладу. Не менш важливими є його вміння та навички з розробки й реалізації різноманітних за спрямуванням чи складністю проєктів. Методист також є незамінним помічником керівництва закладу позашкільної освіти, педагогів-початківців та досвідчених учителів.

Із метою професійного зростання педагогів в Закарпатському обласному еколого-натуралістичному центрі щомісяця проводяться засідання методичних днів, у ході яких усі педагоги та передусім методисти аналізують передовий педагогічний досвід. Щорічно проводиться тиждень педагогічної майстерності, оформляється виставка друкованої продукції (методичних розробок, порад, портфоліо, мультимедійних презентацій та інших матеріалів, створених упродовж року, зокрема тих, що стосуються чергової атестації). Усе це позитивно впливає на реалізацію освітнього процесу в закладі, забезпечує належний методичний супровід його освітньо-виховного, розвивального та соціалізуючого процесу. Відповідно всі ці матеріали систематично висвітлюються на сайті Закарпатського еколого-натуралістичного центру, надсилаються до Національного еколого-натуралістичного центру учнівської молоді, Департаменту освіти і науки обласної державної адміністрації, а також слугують основою для підготовки методичних листів, звітів про якість методичної роботи в Центрі та інших закладах освіти області, підготовки різноманітних за своїм спрямуванням масових заходів.

Перспективи подальших досліджень. Подальшого вивчення потребують питання створення творчого середовища з метою вдосконалення педагогічної майстерності методистів закладів позашкільної освіти в системі післядипломної педагогічної освіти, організації науково-практичних конференцій та круглих столів у межах закладів освіти області й держави загалом із питань підготовки та підвищення фахового рівня керівників гуртків-методистів тощо.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Пустовіт, Г. П. (2020). Ціннісні виміри сучасної позашкільної освіти. *Нова педагогічна думка*. № 2 (102). С. 150–164.

Про позашкільну освіту (зі змінами і доповненнями 2001–2021): Закон України від 22.06.2000 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (дата звернення: 10.12.2022).

Про затвердження переліку типів позашкільних навчальних закладів і Положення про позашкільний навчальний заклад: постанова Кабінету Міністрів України від 06.05.2001 № 433. URL: <https://sqe.gov.ua/law/postanova-kabinetu-ministriv-ukrain-46/> (дата звернення: 09.12.2022).

Енциклопедія освіти. (2021) / гол. ред. В. Г. Кремень; НАПН України. Київ: Юрінком Інтер. 1144 с.

Енциклопедія позашкільної освіти. (2017) / гол. ред. Г. П. Пустовіт; РДГУ, НМЦ інноваційних технологій виховного процесу НАПН України, РОІППО. Рівне: Видавець О. Зень. 525 с.

Вербицький, В. (2017). Методист. Енциклопедія позашкільної освіти / гол. ред. Г. П. Пустовіт; РДГУ, НМЦ «Інноваційних технологій виховного процесу» НАПН України; РОІППО. Рівне: Видавець О. Зень. С. 249.

Кремень, В. (2008). Феномен інновації: освіта, суспільство, культура: монографія. Київ: Педагогічна думка. 472 с.

Про освіту: Закон України від 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html (дата звернення: 09.12.2022).

Про повну загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 10.12.2022).

Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 10.12.2022).

Про затвердження Типового положення про атестацію педагогічних працівників України: наказ Міністерства освіти і науки України. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2987-atestatsiya-vchitelv-maybutnogo> (дата звернення: 10.12.2022).

REFERENCES

Pustovit, H. P. (2020). Tsinnisni vymiry suchasnoi pozashkilnoi osvity [Value dimensions of modern extracurricular education]. *Nova pedahohichna dumka*. № 2 (102). S. 150–164. [in Ukrainian].

Pro pozashkilnu osvitu: Zakon Ukrainy [On extracurricular education: Law of Ukraine] vid 22.06.2000 № 1841-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1841-14#Text> (data zvernennia: 10.12.2022). [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia pereliku typiv pozashkilnykh navchalnykh zakladiv i Polozhennia pro pozashkilnyi navchalnyi zaklad [On approval of the list of types extracurricular educational institution and regulations on extracurricular educational institutions]: postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 06.05.2001 № 433. URL: <https://sqe.gov.ua/law/postanova-kabinetu-ministriv-ukrain-46/> (data zvernennia: 09.12.2022). [in Ukrainian].

Entsyklopediia osvity [Encyclopedia of education]. (2021) / NAPN Ukrainy; hol. red. V. H. Kremen. Kyiv: Yurinkom Inter. 1144 s. [in Ukrainian].

Entsyklopediia pozashkilnoi osvity [Encyclopedia of extracurricular education]. (2017) / RDHU, NMTs innovatsiinykh tekhnolohii vykhovnoho protsesu NAPN Ukrainy, ROIPPO; hol. red. H. P. Pustovit. Rivne:

Vydavets O. Zen. 525 s. [in Ukrainian].

Verbytskyi, V. (2017). Metodyst [Methodist]. Entsyklopediia pozashkilnoi osvity / RDHU, NMTs «Innovatsiinykh tekhnolohii vykhovnoho protsesu» NAPN Ukrainy, ROIPPO; hol. red. H. P. Pustovit. Rivne: Vydav. O. Zen. S. 249. [in Ukrainian].

Kremen, V. (2008). Fenomen innovatsii: osvita, suspilstvo, kultura: monohrafiia [The phenomenon of innovation: education, society, culture]. Kyiv: Pedahohichna dumka. 472 s. [in Ukrainian].

Pro osvitu: Zakon Ukrainy [On Education: Law of Ukraine] vid 05.09.2017 № 2145-VIII. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T172145.html (data zvernennia: 09.12.2022). [in Ukrainian].

Pro povnu zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy [On complete general secondary education: Law of Ukraine] vid 16.01.2020 № 463-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (data zvernennia: 10.12.2022). [in Ukrainian].

rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text (data zvernennia: 10.12.2022). [in Ukrainian].

Nova ukrainska shkola. Kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian school. Conceptual principles of secondary school reform]. (2016). URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (data zvernennia: 10.12.2022). [in Ukrainian].

Pro zatverdzhennia Typovoho polozhennia pro atestatsiiu pedahohichnykh pratsivnykiv Ukrainy: nakaz Ministerstva osvity i nauky Ukrainy [On the approval of the Standard Regulation on the certification of pedagogical workers of Ukraine: order of the Ministry of Education and Science of Ukraine]. URL: <https://oplatforma.com.ua/article/2987-atestatsiya-vchitelv-maybutnogo> (data zvernennia: 10.12.2022). [in Ukrainian].

Дата надходження до редакції: 12.12.2022